

Social Work & Education

©SW&E. 2023

УДК 364

DOI: 10.25128/2520-6230.23.4.4

Тетяна СЕМИГІНА,
докторка політичних наук,
професорка,
членкиня Національного агентства
кваліфікацій, Україна;
semigina.tv@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5677-1785>

Статус статті:

Отримано: вересень 29, 2023

1-ше рецензування: жовтень 21, 2023

Прийнято: грудень 30, 2023

Семигіна, Т. (2023). «Буен Вівір» як глобальний пріоритет соціальної роботи на 2024 -2026 роки. *Social Work and Education*, Vol. 10, No. 4. pp. 472-485. DOI: 10.25128/2520-6230.23.4.4

«БУЕН ВІВІР» ЯК ГЛОБАЛЬНИЙ ПРІОРИТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ НА 2024 -2026 РОКИ

Анотація. Починаючи з 2012 року три глобальні організації, які об'єднують соціальних працівників, – Міжнародна асоціація шкіл соціальної роботи (IASSW), Міжнародна рада соціального добробуту (ICSW) та Міжнародна федерація соціальних працівників (IFSW) – пропонують фаховій спільноті своє бачення глобальних пріоритетів соціальної роботи та соціального розвитку. На 2024-2026 рік було визначено таку тему, як «Буен Вівір: Спільне майбутнє для трансформаційних змін».

Мета цієї статті полягає в тому, щоб розглянути історію формулювання глобальних пріоритетів соціальної роботи, а також обговорити впровадження концепції «Буен Вівір» у практику соціальної роботи. Стаття базується на синтезі інформації з різних джерел та особистої рефлексії.

У матеріалі наведено та проаналізовано документ «Глобальні пріоритети соціальної роботи та соціального розвитку: зобов'язання щодо дій», впровадження якого відбувалось у 2012-2020 роках. Представлено зміст глобальні пріоритети соціальної роботи у 2020-2023 роках. Обговорено переваги наявності глобального фахового бачення розвитку професії та її місця у сучасному світі.

Особливу вагу приділено змісту та ключовим характеристикам доволі контрверсійної концепції «Буен Вівір» («Добре життя», «Buen Vivir», «Sumak Kawsay»). Визначено її переваги та обмірковано виклики для соціальної роботи. У статті подано авторський переклад заяви трьох глобальних організацій, в якій обґрунтовано вибір цієї концепції як ключової глобальної теми на найближчі роки, потребу у розвитку політичної соціальної роботи та мікросоціальних практик, використання знань корінних народів.

У висновках наголошується, що проведений аналіз змісту глобальних пріоритетів соціальної роботи та соціального розвитку, оприлюднених у 2012-2023 роках, засвідчує радикалізацію соціальної роботи у просуванні егалітарних ідей та її орієнтацію на екосоціальні підходи.

Ключові слова: соціальна робота; соціальний розвиток; глобальні пріоритети; Буен Вівір; екосоціальний підхід; трансформаційні зміни.

ВСТУП

Наприкінці 2023 року Міжнародна асоціація шкіл соціальної роботи (IASSW), Міжнародна рада соціального добробуту (ICSW) та Міжнародна федерація соціальних працівників (IFSW) узгодили та оголосили, що пріоритетом глобальної соціальної роботи на 2024-2026 роки стане «Buen Vivir: Shared Future for Transformative Change» («Буен Вівір: спільне майбутнє для трансформаційних змін»). Це стратегічне рішення було ухвалено з огляду на глобальну кризу розвитку та переконання, що соціальна робота може відігравати ключову роль у пошуку відповіді на цей виклик. Такий пріоритет матиме чинність до липня 2026 року. У березні 2024 року щорічний Всесвітній день соціальної роботи буде проведено саме під цим гаслом.

Мета цієї статті – розглянути історію формулювання глобальних пріоритетів соціальної роботи, а також обговорити впровадження концепції «Буен Вівір» у практику соціальної роботи. Стаття базується на синтезі інформації з різних джерел та власного досвіду в Міжнародній асоціації шкіл соціальної роботи, особистої рефлексії щодо переваг та обмежень глобальних пріоритетів соціальної роботи.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

З історії дебатів щодо глобальних пріоритетів соціальної роботи

На початку 2000-х років у міжнародній спільноті розпочалися ґрунтовні фахові обговорення щодо формулювання глобальних підходів до соціальної роботи. Завдяки широкій участі представників різних країн та національних асоціацій соціальних працівників, було прийняте перше міжнародне визначення соціальної роботи, яке акцентує на принципах прав людини та соціальної справедливості (Nadkarni & Semigina, 2015).

Це визначення значно збагатило професійну соціальну роботу, адже воно спиралось на цінності, що виявилися важливими для організації практики та подолання патерналістських моделей у наданні соціальних послуг. Серед цих цінностей, які стосуються прав людини (Council of Europe, 2002) та рівності у соціальній роботі, важливі: свобода (запобігання примусу, який проти волі людини понижує її особистість), повага до інших (відсутність поваги ускладнює розуміння індивідуальності та гідності кожної особи), недискримінація (відмова від оцінювання за ознаками, що не мають відношення до гідності людини), толерантність (повага до різниці, оскільки рівність не передбачає тотожності), справедливість (оскільки всі індивіди рівні в своїй приналежності до людського роду, вони заслуговують на справедливе ставлення), відповідальність (повага до прав інших зобов'язує взяти відповідальність за свої дії та сприяти реалізації прав всіх).

У середині 2000-х продовжилась дискусія щодо формулювання світових пріоритетів соціальної роботи, насамперед з урахуванням концепції глобалізації, соціального розвитку, та екологізації соціальної роботи (Semigina & Karagodina, 2021).

Для професійної соціальної роботи особливим викликом у час глобалізації стала протидія «професійному імперіалізму» та нав'язуванню «західних» моделей

соціальної роботи, далеких від місцевого контексту, боротьба за «деколонізацію соціальної роботи» (Ife, 2012). Це зумовило критичний погляд на доцільність ухвалення світових документів у міжнародній соціальній роботі та обговорення щодо необхідності адаптації професійних практик соціальної роботи до національних культур. Деякі науковці (Rankoro & Osei-Hwedie, 2011; Trygged, 2010) наполягали, що розроблення та впровадження стратегій розвитку соціальної роботи має відбуватися винятково на регіональному рівні.

Водночас у професійних дебатах відзначалось, що глобальні пріоритети соціальної роботи можуть стати важливим інструментом, спрямованим на досягнення спільних цілей у світовому масштабі, та посиленні професійної ідентичності соціальної роботи, розширенні партитури ролей соціальних працівників. З-поміж аргументів слід назвати:

1) універсальні виклики: кліматичні зміни, масштабна міграція, бідність та соціальна несправедливість не зупиняються на національних кордонах, а глобальні пріоритети дозволяють об'єднати зусилля міжнародної соціальної роботи задля розв'язання цих загальносвітових викликів;

2) взаємодія та обмін досвідом: завдяки визначенню глобальних пріоритетів та впровадженню заходів із їхньої реалізації формується платформа для обміну найкращими практиками між різними регіонами, і це сприяє збагаченню професійних підходів та ефективнішому вирішенню проблем;

3) гармонізація стандартів: узгоджені глобальні пріоритети допомагають стандартизувати підходи та критерії в галузі соціальної роботи, сприяючи створенню єдиної системи цінностей та стандартів;

4) ефективність використання ресурсів: спільні пріоритети професійної спільноти дозволяють зосередити зусилля на ключових напрямках, які мають глобальне значення;

5) солідарність та взаємодопомога: визначення глобальних пріоритетів сприяє розвитку взаємодопомоги та солідарності в міжнародній соціальній роботі, надаючи підтримку країнам та регіонам під час криз та викликів.

Урешті-решт, було досягнуто консенсусу, що глобальні стандарти у соціальній роботі не можуть слугувати беззаперечними вказівками щодо побудови системи соціальної роботи в конкретних країнах. Натомість, вони являють собою візію щодо розвитку професії, залишаючи простір для унікальних викликів, які виникають в кожному регіоні, регіональних концепцій та національних стратегій соціального розвитку.

Глобальні пріоритети соціальної роботи та соціального розвитку на 2012-2016 роки

У 2012 році під час відзначення Міжнародного дня соціальної роботи в ООН було оприлюднено документ «Глобальні пріоритети соціальної роботи та соціального розвитку: зобов'язання щодо дій» (IFSW, 2012), який став своєрідною відповіддю глобальної професійної спільноти соціальних працівників на численні соціальні виклики в різних країнах. Ключова ідея цього документу полягала у «просуванні нового світового порядку, який зробить реальністю

повагу до прав людини та її гідності, а також призведе до появи іншої структури відносин між людьми».

Документ визначав чотири головні теми глобальних пріоритетів соціальної роботи на період з 2012 по 2016 роки:

1. *Сприяння соціальній та економічній рівності*: боротьба з бідністю, соціальною нерівністю та дискримінацією.

2. *Обстоювання гідності та цінності людей*: захист прав людини, забезпечення гідності та цінності кожної людини.

3. *Сприяння стабільності навколишнього середовища*: захист навколишнього середовища, сприяння сталому розвитку, розвиток екосоціальної роботи.

4. *Визнання важливості людських відносин (зокрема, у трудовій сфері)*: розвиток здорових і продуктивних людських відносин.

На відміну від Цілей сталого розвитку ООН, де містяться конкретні індикатори, документ Міжнародної асоціації шкіл соціальної роботи, Міжнародної ради соціального добробуту та Міжнародної федерації соціальних працівників являв собою набір тверджень про наміри (як-от, приміром «Ми будемо підтримувати громади та організації, які займаються запобіганням насильницьким конфліктам як між країнами, так і у їх межах») і не включав короткострокові та довгострокові цілі, які планується досягнути у встановленому періоді.

Реалізація глобальних пріоритетів соціальної роботи та соціального розвитку на 2012-2016 роки була непростим завданням. Це було пов'язано з низкою факторів, зокрема, зі складністю і масштабністю поставлених завдань, а також з відсутністю чітких індикаторів та цілей.

Починаючи з 2014 р. всі світові конгреси соціальної роботи відбувались послідовно за тематикою, окресленою документом «Глобальні пріоритети соціальної роботи і соціального розвитку: зобов'язання щодо дій», так само як і Всесвітні дні соціальної роботи.

За ініціативи Міжнародної федерації соціальних працівників, поетапно готувались звіти з аналізу виконання кожного з чотирьох пріоритетів (IFSW, 2023). Проте не відомо, чи існує узагальнений документ, котрий би характеризував, які результати були досягнуті та як вони вплинули на розвиток соціальної роботи впродовж часу реалізації пріоритетів. З наявних документів випливає, що одним із ключових результатів реалізації глобальних пріоритетів соціальної роботи стало зростання уваги до соціальних проблем у глобальному масштабі. Глобальні пріоритети також сприяли тому, що соціальна робота стала більш помітною та авторитетною сферою діяльності. Крім того, реалізація глобальних пріоритетів соціальної роботи призвела до посилення співпраці між соціальними працівниками з різних країн. Соціальні працівники стали об'єднуватися для подолання спільних проблем та обміну досвідом. Звіти свідчать, що на рівні окремих країн реалізація глобальних пріоритетів соціальної роботи мала неоднозначний характер. У деяких країнах були досягнуті значні результати, тоді як в інших країнах прогрес був незначним.

Попри очікування, виконання цих пріоритетів розтягнулось до 2020 року, зокрема, через складність і масштабність поставлених завдань, а також через інституційні виклики у міжнародних асоціаціях (лише у 2018 році розпочались консультації щодо наступних глобальних пріоритетів соціальної роботи).

Глобальні пріоритети соціальної роботи та соціального розвитку на 2020-2030 роки

Після чергових тривалих дебатів у 2020 році Міжнародна асоціація шкіл соціальної роботи, Міжнародна рада соціального добробуту та Міжнародна федерація соціальних працівників (IFSW) оприлюднили документ «Глобальні пріоритети соціальної роботи та соціального розвитку на 2020-2030 роки». Документ був орієнтований на ідею «Спільний розвиток інклюзивної соціальної трансформації».

У документі зазначено, що соціальна робота та соціальний розвиток мають важливе значення для спільного проектування та спільного розвитку інклюзивної соціальної трансформації. Це включатиме розробку нових соціальних угод між урядами та населенням, що сприятиме загальним правам, можливостям, свободі та стійкому добробуту для всіх людей на національному та глобальному рівнях.

Документ визначає п'ять тем на десять років, при цьому обрано інкрементальний підхід, де наступна тема оголошується наприкінці виконання попередньої (Semigina & Karagodina, 2021).

Першою темою на 2020-2022 роки було обрано «Убунту: зміцнення соціальної солідарності та глобальних зв'язків».

Слово «убунту» мовою зулу означає «людяність», «людськість», «людство». Воно було популяризоване у всьому світі Нельсоном Манделою. Воно, зазвичай, тлумачиться так: «Я існую тому, що є ми». Це слово, концепція та філософія перегукуються з соціальною роботою та тим напрямом соціального розвитку, який спирається на взаємозв'язок всіх людей та їхнього середовища.

Убунту як принцип зміцнення соціальної солідарності та визнання глобального взаємозв'язку є центральним для спільного та збалансованого розвитку майбутнього. Такий розвиток наголошує на відповідальності між усіма людьми та навколишнім середовищем.

Для 2022 року обрано тему «Спільна побудова нового екосоціального світу: Нікого не залишаючи позаду». Ця тема презентує візію та план дій для створення нових глобальних цінностей, політик та практик, що розвивають довіру, безпеку та впевненість для всіх людей та стійкості планети.

Глобальною темою соціальної роботи 2023 року було «Повага до різноманітності через спільні соціальні дії». Вона впливає з Народної хартії нового екосоціального світу та визнає, що зміни відбуваються локально через наші різноманітні лідерські спільноти (IFSW, 2023).

Порівняння глобальних пріоритетів, які впроваджувались у 2020-2023 роках, із пріоритетами на 2012-2020 роки, засвідчує, що перші, з одного боку, є прив'язаними до певної концепції (убунту, екосоціальний-світ, різноманіття людей), а з іншого – спрямованими на розв'язання конкретних проблем, ніж попередні глобальні. Крім того, вони більше орієнтовані на співпрацю та

партнерство між соціальними працівниками, урядами, громадянським суспільством та іншими зацікавленими сторонами.

Глобальний пріоритет соціальної роботи на 2024-2026 роки

Наприкінці 2023 року було оголошено, що глобальним пріоритетом соціальної роботи на 2024-2026 роки стане «*Buen Vivir: Shared Future for Transformative Change*» («*Буен Вівір: Спільне майбутнє для трансформаційних змін*»). Це стратегічне рішення було оголошено у спільній заяві, підписаній президентами Міжнародної асоціації шкіл соціальної роботи Аннамарією Кампаніні, Міжнародної ради соціального добробуту Санг-Моком Сухом та Міжнародної федерації соціальних працівників Йоахімом Момбою (IASSW, 2023).

Авторський переклад цієї заяви пропонується такий:

«Соціальна робота діє у світі, що переживає кризу, про що свідчать тисячі людей, які щодня гинуть від насильницьких конфліктів; мільйони переселенців через війни та насильство або потепління клімату та руйнування навколишнього середовища; постійна бідність, зростання нерівності та уряди, які обирають «конкуренцію замість співпраці та суверенітет замість солідарності». З кризою пов'язаний і вплив економічної рецесії, а також політично зумовлені рішення та дії. Щоб ефективно реагувати на цю кризу, соціальна робота потребує нових підходів, дій, суб'єктів, рухів і платформ задля трансформаційних змін, які керуються громадою та ґрунтуються на мудрості корінних народів. Нові способи роботи мають передбачати підняття практики мікрорівня до мезо- та макрорівня, і таке поєднання мікро- та макропрактики принесе структурні зміни.

*Ми можемо досягти цього, прийнявши принцип *Buen Vivir*, який означає, що справжнє благополуччя можливе лише тоді, коли людина є частиною спільноти, яка живе в гармонії з природою та спільно працює для досягнення збалансованого розвитку.*

Щоб сприяти структурним змінам, для соціальної роботи важливо визнати, що стійкі зміни постали унаслідок масових рухів, коли різні групи населення працювали разом заради спільних інтересів. Важливо також визнати, що всі політичні дії ґрунтуються на культурних переконаннях і світогляді, які необхідно враховувати при спільному творенні екосоціального світу. Крім того, для знаходження нових шляхів реагування на кризу потрібні місцеві та глобальні знання, дії та підтримка, які дадуть змогу спільно розробляти та вибудовувати політику, практику та заходи, спрямовані на інклюзію, повагу між поколіннями та взаєморозуміння, а також на спільне творення умов для миру, збалансованого розвитку, дотримання прав людини та сталого розвитку. Нові способи досягнення соціальних змін передбачають використання політичних методів. Однак з різних причин соціальним працівникам складно виголошувати політичні заяви, і тим більше виступати та діяти проти певних політичних рішень. Саме тому, соціальні працівники повинні об'єднатися глобально та обмінюватися методами втілення трансформаційних змін. Це вимагає як зосередження на тому, що об'єднує професію соціальної роботи та соціального розвитку, а не

відмінностях, так і визнання несхожості та узгодження наших спільних майбутніх підходів. Ми можемо досягти цього бачення, прийнявши цінність *Buen Vivir*.

Buen Vivir (іспанський переклад з мови народу **кечуа** «*Sumak Kawsay*») є філософським принципом та світоглядом корінних народів, що походить від бачення людини як частини природного та соціального середовища. Його цілями є «задоволення потреб, досягнення гідної якості життя і смерті, відчуття любові, здорове процвітання всіх у мирі та гармонії з природою, постійне збереження людських культур. *Buen Vivir* передбачає наявність вільного часу для споглядання та особистої емансипації, сприяючи розширенню та процвітання свободи, можливостей, здібностей і потенціалу людей таким чином, щоб одночасно дозволити суспільству, конкретним територіям, різним колективним ідентичностям та кожному індивідууму – як в універсальному, так і відносному вимірі – досягати своїх цілей у житті, без жодного матеріального чи суб'єктивного домінування над будь-якою іншою особою» (Національний план добробуту 2009-2013, Болівія).

Buen Vivir пропонує колективне задоволення потреб людей через гармонійне, збалансоване життя, засноване на етичних цінностях, на відміну від економічно орієнтованого підходу, зосередженому на виробництві цінних у грошовій формі товарів.

Цей життєвий принцип базується на космовізії корінних народів Латинської Америки та знаннях, переданих предками. Він ґрунтується на:

- (a) відносинах – взаємозв'язку між усіма елементами цілого;
- (b) взаємності – взаємний зв'язок між світами вгорі, внизу, тепер, між людьми та природою, свого роду співучасть;
- (c) відповідності, яка стосується того, як елементи реальності гармонійно відповідають один одному;
- (d) компліментарності, яка заснована на тому, що протилежності можуть бути взаємодоповнювальними, оскільки немає нічого зайвого.

Ми визнаємо підтвердження нашими латиноамериканськими та карибськими колегами перекладу *Buen Vivir* як глобальної теми порядку денного та його схвалення Комісією корінних народів IFSW».

Багатолике «Добре життя». Концепція «Бун Вівір» як виклик для соціальної роботи

Розглянемо детальніше сутність концепції «*Buen Vivir*», її характеристики та можливість застосування в соціальній роботі.

Почнемо з самого терміну. Його часто вживають саме транслітерованим – Бун Вівір. Наразі це іспанське словосполучення «*Buen Vivir*», воно є перекладом з мови кечуа, яка поширена у Колумбії, Перу й Еквадорі, принципу із назвою «*Sumak Kawsay*». Англійською часто вживають термін «*Good Living*». Українською може перекладено як «добре життя», «життя в гармонії» або «життя у добробуті».

Хоча це словосполучення намагаються прив'язати до традицій корінних народів Латинської Америки, проте це неологізм, створений у 1990-х роках

латиноамериканськими соціалістичними організаціями. Спочатку він постав як антикапіталістична концепція і як противага європейським соціалістичним ідеям. В його основі були ідеї деколоніалізму, відмова від накопичення капіталу, життя на основі високих моральних чеснот (Beling et al., 2021). Його також почали називати «екосоціалізмом», «соціалізмом доброго життя», «соціалізмом XXI століття» (Hidalgo-Capitán & Cubillo-Guevara, 2017) та «революційною утопією» (Paz, 2022).

У 2000-х принцип «Sumak Kawsay» внесено до Конституцій Еквадору та Болівії. Ці та інші латиноамериканські країни активно просували цей принцип в ООН, пропагуючи його як нову форму співіснування з Матусею-Землею з урахуванням культурного різноманіття (Shebell & Moser, 2019).

Прихильники цієї концепції ведуть мову про створення солідарного і сталого суспільства, але в певних інституційних рамках і з урахуванням ідей комунітарної філософії (Ramírez-Cendrero, et al., 2017), тобто домінування місцевих територіальних громад. «Буен Вівір» також протистоїть концепції Цілей сталого розвитку, які просуває ООН, наголошуючи на важливості спільної відповідальності та взаємодії між людьми та природою для досягнення гармонії (Castillo, 2022).

На сьогодні термін «Буен Вівір» («Добре життя», «Buen Vivir», «Sumak Kawsay») став загальноприйнятим і використовується в різних контекстах. Його часто тлумачать як космогонічну, що ставить Всесвіт і духовний зв'язок із ним на перше місце, та холистичну концепцію латиноамериканських племен (саме на цьому наголошено в заяві трьох міжнародних асоціацій соціальної роботи). Напевне, тут доцільно згадати, що таке бачення не зовсім узгоджується із класичним постулатом, що соціальна робота повинна бути людиноцентричною. Водночас нова для глобальної соціальної роботи концепція добре доповнює ті практики, які передбачають використання технік майндфулнес (медитації, афірмації тощо) для подолання хронічного стресу та дисгармонії.

Концепція створює систему знань, що ґрунтується на гармонійному, збалансованому просторово-часовому співіснуванні людини та Всесвіту. Тому важливим є усвідомлення наявного взаємозв'язку між ними. На відміну від антропоцентричного світогляду, який передбачає, що люди є центром Всесвіту і мають право використовувати природу на свій розсуд, «Буен Вівір» спирається на міркування про залежність добробуту людини від добробуту природи. Критерії оцінки добробуту не пов'язані із наявністю матеріальних чи економічних благ.

Концепція пропонує екологічно збалансовано та культурно чутливо підходити до розуміння природи соціальних та економічних благ в громаді. Це філософія мислення та локальна практика, що ґрунтується на засадах розвитку «біодивілізації» в громаді. Також її можна розглядати як нову форму громадянського співіснування, засновану на біоцентризмі, що, у свою чергу, ставить інші етичні вимоги до відносин між людиною та природою.

Не слід забувати, що «Буен Вівір» – це не тільки соціальна, а також політична концепція, яка прагне до задоволення потреб, гідного життя, гармонії з природою, і сприяє розвитку свобод, можливостей і потенціалу людей та суспільства, не встановлюючи матеріального або суб'єктивного господарювання.

Вона пропонує «альтернативне бачення розвитку економіки», орієнтованої на «колективне щастя» та «спільне благо» (Felber, 2018). Це породжує риторичні питання щодо можливості задовольнити індивідуальні прагнення та меж так званої перерозподільчої соціальної справедливості, яка є іманентною характеристикою будь-яких соціалістичних моделей виробництва суспільного блага.

На рис. 1 узагальнено деякі з ключових концептуалізацій «Буен Вівір», наведені вище. Вони засвідчують тяжіння цієї концепції до колективістської екосоціальної моделі розвитку.

Рис. 1. Ключові концептуалізації «Буен Вівір»

Джерело: авторська розробка на основі літератури

Для соціальної роботи привабливість «Буен Вівір» зумовлена тим, що ця концепція не обмежується лише економічним підходом, але постає як життєвий принцип, який визначає спосіб життя, заснований на цінностях, взаємодії та відповідальності. В інтерпретації цього принципу мета полягає в задоволенні потреб, досягненні гідної якості життя і смерті, любові та коханні, а також здоровому процвітанні всіх у мирі та гармонії з природою. За твердженням керівників міжнародних асоціацій соціальної роботи, для розв'язання соціальних проблем слід використовувати знання та традиції корінних (індігенних) народів.

Безумовно, «Буен Вівір» важливий для соціальної роботи і своїм виразним наголосом на тому, розвиток починається з ініціатив громади і ґрунтується на гармонійних відносинах. З погляду цієї концепції, соціальні працівники можуть працювати на рівні громад для реалізації проєктів, спрямованих на забезпечення сталого господарювання та використання ресурсів, наприклад, органічного землеробства, або можуть сприяти взаємодії громад зі структурами влади, сприяючи партисипативним ініціативам та розвитку соціальних угод. При цьому наголошується, що сама громада повинна брати ініціативу, розробляти та впроваджувати соціальні програми для вирішення власних проблем.

Також міжнародні організації соціальної роботи акцентують на значущості «Буен Вівір» для трансформаційних змін. Ці зміни визначаються як фундаментальні та далекосяжні перетворення в суспільстві, спрямовані на зміну не лише способу виконання завдань, а й способу мислення людей. Мета полягає в створенні нових, сталих парадигм і підходів, які сприяють покращенню умов існування та взаєморозуміння між різними суспільними групами, зокрема, протидії бідності, дискримінації та соціальній несправедливості (Semigina & Karagodina, 2021).

Привертає увагу й зміна фокуса соціальної роботи з мікропрактики (роботи з окремим клієнтом чи сім'єю) до макропрактики (мобілізація спільнот та так звана політична соціальна робота, просування політики, що підтримують «Buен Vivir»), скорочення розривів між мікро- та макропрактикою, а також розширення впливу соціальних працівників на різних рівнях.

Наразі «Буен Вівір» («Добре життя») має багато схожого з концепцією «Ubuntu» («Я, тому що ми є»), яка була глобальним пріоритетом соціальної роботи у 2020 році. Обидві вони визначають підхід до соціальної роботи, що акцентує на важливості спільноти. Проте «Буен Вівір» робить більший акцент на колективній відповідальності та трансформаційних перетвореннях, які відзначаються більшим наголосом на політичних та соціальних змінах, що спрямовані на покращення умов співбуття (такий собі варіант латиноамериканського утопічного соціалізму).

Цей акцент на колективізмі може розглядатися як вияв марксистського напрямку в соціальній роботі та соціальному розвитку на глобальну візію, в якій підкреслюється роль суцільної взаємовідповідальності та трансформаційних змін у досягненні справедливості та політичного розвитку. Такі радикальні концепції активно просуваються цілою низкою дослідників, як-от Р. Барбера (Barbera, 2023), М. Кармалі та Д. Йонссон (Kamali & Jönsson, 2019), М. Лавалетт (Lavalette, 2011), Н. Фрезер (Fraser, 2007) та ін. У фокусі цих ідей – формування глобального бачення справедливого та гідного життя для всіх, що має виразну егалітарну орієнтацію, покликану протистояти соціальній ієрархії та ринковим відносинам.

Концепція «Буен Вівір» як стимул для трансформацій у вітчизняній соціальній роботі

В умовах російсько-української війни, яка триває, спостерігається погіршення соціально-економічного стану населення: зростання внутрішньої та зовнішньої міграції, збільшення бідності, соціальної нерівності та погіршення

здоров'я, зокрема ментального. На додаток до цього, активні бойові дії призвели до справжнього екоциду та екологічної катастрофи у багатьох регіонах України.

Концепція «Буен Вівір» може мати потенціал для розвитку української соціальної роботи. Вона пропонує новий підхід до вирішення соціальних проблем, який акцентує на таких аспектах, як: гармонійне співіснування людини з природою та навколишнім середовищем; участь людей у прийнятті рішень, що впливають на їхнє життя; захист прав людини та цінностей демократії.

Так, важливим є наголос «Буен Вівір» на розвитку місцевих громад та впровадження локальних ініціатив, спрямованих на подолання соціальних проблем у громаді. В умовах війни це може включати участь внутрішніх переселенців у прийнятті рішень та управлінні громадськими ініціативами.

Ідеї «Буен Вівір» також можуть бути використані для формування як відчуття належності з громадою, так і відчуття гармонії з тим місцем, де перебуває людина. Наразі набуття гармонії із собою та природою, відновлення балансу душевних сил на основі теорій нейропластичності та резильєнтності добре узгоджується із філософією опертя на духовні практики, що їх пропонують прихильники «Буен Вівір».

З урахуванням екологічної катастрофи, масштаби якої ще неможливо осягнути, ідеї сталого господарювання та використання природних ресурсів на основі принципів «Буен Вівір» можуть бути корисними для відновлення та покращення екологічного стану в Україні.

Концепція «Буен Вівір» також може заохочувати глобальну справедливість, визнаючи важливість міжнародної підтримки України.

Водночас можна передбачити, що концепція «Буен Вівір» може видатися дещо екзотичною для української соціальної роботи і незрозумілою для багатьох вітчизняних соціальних працівників. По-перше, вона виникла в контексті латиноамериканської філософії та політичної думки, яка має свої особливості та відмінності від європейської та української. По-друге, «Буен Вівір» є досить радикальною концепцією, яка ставить під сумнів традиційні цінності та принципи соціальної роботи, такі як справедливість, універсальність та нейтральність.

У нинішній динамічній ситуації сприйняття концепції «Буен Вівір» в Україні стане результатом конкретних умов та узгодження з місцевим контекстом. Ключовими елементами буде не лише її адаптація до українських реалій, а й активна участь та прийняття цієї концепції фаховою спільнотою соціальних працівників, взаємодія з громадами та партнерство з іншими зацікавленими сторонами. Тільки через спільні зусилля та взаємодію можливо досягти значущих та трансформаційних змін, що стануть основою для створення справедливого та гідного життя для всіх в українському суспільстві.

На додаток до внутрішнього впровадження концепції «Буен Вівір» важливо розглядати можливості для ефективної міжнародної співпраці. Зокрема, українські соціальні працівники можуть комунікувати з колегами з інших країн, які вже успішно працюють з цією концепцією. Спільні проекти та обмін досвідом можуть стати неоцінним ресурсом для впровадження «Буен Вівір» в українському контексті.

Також доцільно акцентувати на можливостях розвитку освітніх та тренінгових програм з вивчення концепції «Буен Вівір». Спільні зусилля у напрямку підготовки кваліфікованих фахівців та освітніх ініціатив можуть сприяти глибшому розумінню та впровадженню цієї концепції в роботу соціальних працівників в Україні. Взаємний обмін досвідом та знаннями в цьому напрямку дозволять створити стійкі та ефективні моделі соціальної роботи, засновані на принципах «Буен Вівір».

Оскільки міжнародна фахова спільнота зараз спирається на екосоціальну модель розвитку і розширює репертуар практики соціальної роботи, доцільно переглянути наявні вітчизняні етичні принципи соціальної роботи (адже Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України, ухвалений у 2005 році, не віддзеркалює тих принципів, на які спирається міжнародна соціальна робота).

ВИСНОВКИ

«Буен Вівір» («Buen Vivir»), проголошений як глобальний пріоритет на 2024-2026 роки, є продовженням глобальних пріоритетів соціальної роботи, встановлених у 2012 році, та інших пріоритетів на період 2020-2030. Цей політично контрверсійний підхід наголошує на гармонійному співіснуванні з природою, соціальною солідарністю та трансформаційних змінах у сучасному світі. Водночас холістичність «Буен Вівір» дає змогу соціальним працівникам подивитися на окремі соціальні процеси у суспільстві та на відносини між людьми під іншим, «біоцентричним» кутом зору.

Аналіз глобальних пріоритетів соціальної роботи, які були визначені міжнародними фаховими асоціаціями в останнє десятиліття, засвідчує зростання політизації цієї сфери та поступове домінування радикальних, іноді навіть ліворадикальних поглядів. Це відображається у виборі тем і концепцій для глобальних пріоритетів, які активно підтримуються та просуваються відомими глобальними організаціями соціальних працівників. Важливо враховувати, що цей тренд свідчить про бажання включати соціальну роботу в активний діалог з суспільними та політичними питаннями, спрямованими на створення більш справедливого та сталого суспільства. Однак видається важливим забезпечити баланс між активною участю соціальних працівників у соціально-політичних процесах та збереженням традиційних цінностей соціальної роботи, таких як без оцінювальне ставлення, справедливість та універсальність, а також гарантуванням якості рутинних соціальних послуг.

Концепція «Буен Вівір» може бути корисною для України, оскільки вона надає новий погляд на проблеми, з якими стикається наша країна, такі як війна, руйнування екології та соціальна нерівність. Проте вона може виявитися незрозумілою й екзотичною для вітчизняних соціальних працівників, оскільки ґрунтується на філософських основах андійського культурного регіону, які радикально відрізняються від традиційної української філософії. Але вона ж – за узгодження з місцевим контекстом – навпаки може мати досить позитивний ефект, якщо при її впровадженні роботи наголос на розвитку місцевих ініціатив, подоланні екологічних проблем, завданих війною, а також на інструментах відновлення внутрішньої гармонії людини та збалансованого зв'язку із громадою.

ЖИТЕПАТҮПА

Barbera, R. (2023). A Radical Social Work Manifesto in Free Verse. *Journal of Progressive Human Services*, 34(2), 206-209.

Beling, A. E., Cubillo-Guevara, A. P., Vanhulst, J., & Hidalgo-Capitán, A. L. (2021). Buen vivir (Good Living): A “Glocal” Genealogy of a Latin American Utopia for the World. *Latin American Perspectives*, 48(3), 17-34.

Castillo, M. A. (2022) Implementing indigenous paradigms: the paradoxes of actualizing Sumak Kawsay. *Administrative Theory & Praxis*, 44, 340-362.

Council of Europe (2002). Compass: Manual for Human Rights Education with Young People. <https://www.coe.int/uk/web/compass>

FELBER, C. (2018). *Economy for the common good: the alternative economic model for sustainability*. 6TH ED. PIPER PAPERBACK.

Fraser, N. (2007). Feminist politics in the age of recognition: A two-dimensional approach to gender justice. *Studies in Social Justice*, 1 (1), 23–35.

Hidalgo-Capitán, A.L. & Cubillo-Guevara, A. P. (2017). Deconstruction and Genealogy of Latin American Good Living (*Buen Vivir*). The (Triune) Good Living and its Diverse Intellectual Wellsprings. In: *Alternative Pathways to Sustainable Development: Lessons from Latin America* (pp. 23-50). Geneva, Boston: Graduate Institute Publications, Brill-Nijhoff.

IASSW (2023). *Buen Vivir: Shared Future for Transformative Change*. <https://www.iassw-aiets.org/wp-content/uploads/2023/10/GlobalAgenda-Annoucement.pdf>

Ife, J. (2012). *Decolonizing social work: The power of indigenous knowledge*. Routledge.

IFSW (2023). *The global agenda*. <https://www.ifsw.org/social-work-action/the-global-agenda>

IFSW(2012). *The Global Agenda for Social Work and Social Development*. <https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/ifsw-cdn/assets/globalagenda2012.pdf>

Kamali, M., & Jönsson, J. H. (2019). Revolutionary social work: promoting sustainable justice. *Critical and Radical Social Work*, 7(3), 293-314.

Lavalette, M., ed. (2011). *Radical social work today: Social work at the crossroads*. Policy Press.

Nadkarni, V. V. & Semigina, T. (2015). International Association of Schools of Social Work. In: Wright J. D., ed. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. 2d ed. (v.12, pp. 474–479). Oxford: Elsevier.

Paz, L. (2022). *Utopía revolucionaria EL BUEN VIVIR: motivación de la espiritualidad Maya*. Libro Inteligente.

Ramírez-Cendrero, J. M., García, S. & Santillán, A. (2017). Sumak kawsay in Ecuador: The role of communitarian economy and the experience of the rural communities in Sarayaku (Ecuadorian Amazonia). *Journal of Rural Studies*, 53, 111-121.

Rankopo, M. J. & Osei-Hwedie, K. (2011). Globalization and Culturally Relevant Social Work: African Perspectives on Indigenization. *International Social Work*, 54(1), 137–147;

Semigina, T. & Karagodina, O. (2021). Global modalities for social workers: will Ukrainian education use the momentum to change? *Social Work and Education*, 8(2), 275-289.

Shebell, E. & Moser, S. (2019). Planning for the Buen Vivir : socialism, decentralisation and urbanisation in rural Ecuador. *International Development Planning Review*, 41(4), 473-494.

Trygged, S. (2010). Balancing the Global and the Local: Some Normative Reflections on International Social Work. *International Social Work*, 53(5), 644–655.

«BUEN VIVIR» AS THE GLOBAL SOCIAL WORK AGENDA FOR 2024-2026

Tetyana SEMIGINA, Dr. in Political Sciences, Professor, Member of National Qualifications Agency, Ukraine; semigina.tv@gmail.com

Abstract. *Since 2012, three global organizations that unite social workers - the International Association of Schools of Social Work (IASSW), the International Council of Social Welfare (ICSW) and the International Federation of Social Workers (IFSW) - have offered the professional community their vision of global social work priorities and social development. The theme for 2024-2026 was "Buen Vivir: A Shared Future for Transformative Change."*

The purpose of this article is to review the history of the formulation of global social work priorities, and to discuss the implementation of the Buen Vivir concept in social work practice. The article is based on the synthesis of information from various sources and personal reflection.

The material presents and analyzes the document "Global Agenda for Social Work and Social Development: Commitment to Action", the implementation of which took place in 2012-2020. The content of the global priorities of social work in 2020-2023 is presented. The advantages of having a global professional vision of the development of the profession and its place in the modern world are discussed.

Particular attention is paid to the content and key characteristics of the rather controversial concept "Buen Vivir" ("Good Life", "Sumak Kawsay"). Its advantages are determined and challenges for social work are considered. The article presents the author's translation of the statement of three global organizations, which substantiates the choice of this concept as a key global topic for the coming years, the need for the development of political social work and microsocial practices, and the use of the knowledge of indigenous peoples.

The conclusions emphasize that the analysis of the content of the global priorities of social work and social development, published in 2012-2023, testifies to the radicalization of social work in the promotion of egalitarian ideas and its orientation towards eco-social approaches.

Key words: *social work; social development; global agenda; Buen Vivir; ecosocial approach; transformational changes.*

Article history:

Received: September 29, 2023

1st Revision: October 21, 2023

Accepted: December 30, 2023